

ผลของการจัดการเรียนรู้ออนไลน์แบบบูรณาการในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด 19

ต่อการรับรู้ตนเองเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำและทักษะต่อวิชาชีพของนักศึกษา

ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 1*

ดารุณี จงอุดมการณ์ ปส.ด.** สมสกุล นิละสมิต ปส.ด.***

ลดาวัลย์ พันธุ์พานิชย์ ปส.ด.**** ชวัญสุดา บุญทศ ปส.ด.***** มนฤดี โมรัตนัน พ.ย.ม.*****

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลองนี้เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้อย่างบูรณาการทางการพยาบาลแบบออนไลน์โดยบูรณาการในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด 19 ต่อการรับรู้ตนเองเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพและทักษะต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 จำนวน 158 คน รวบรวมข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ด้วยแบบประเมินตนเองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นและผ่านการตรวจสอบคุณภาพได้ค่าความตรง 0.66-1.00 และค่าความเชื่อมั่นที่ 0.82

ผลการศึกษาพบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ตนเองเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพภายหลังเรียน ($3.85 \pm SD 0.43$, $n_2=119$) สูงกว่าก่อนเรียน ($3.76 \pm SD 0.33$, $n_1=145$) เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างด้วยสถิติ Wilcoxon Signed Ranks Test พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} > 0.05$) ผลการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาของข้อคิดเห็นปลายเปิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทักษะต่อวิชาชีพหลังการเรียนพบว่า เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 95.80) ระบุว่ามีความรู้ทักษะต่อวิชาชีพการพยาบาลเปลี่ยนไปในทางบวก ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 77.80) ให้ค่าคะแนนความพึงพอใจมากที่สุดในระดับ 8-10 คะแนน ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า โปรแกรมการสอนที่ออกแบบนี้ให้ผลลัพธ์ที่เป็นบวกต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำและทักษะต่อวิชาชีพ ควรนำโปรแกรมการสอนนี้ไปดัดแปลงทดลองใช้กับวิชาอื่นๆ และผู้เรียนในชั้นปีอื่นๆ ต่อไป

คำสำคัญ: โปรแกรมการสอนออนไลน์แบบบูรณาการ คุณลักษณะผู้นำเชิงวิชาชีพ นักศึกษาพยาบาล โควิด 19

วันที่รับบทความ 11 สิงหาคม 2564 วันที่แก้ไขบทความเสร็จ 10 พฤศจิกายน 2564 วันที่ตอบรับบทความ 15 พฤศจิกายน 2564

*สนับสนุนทุนวิจัยในชั้นเรียนคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

**ศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

***ผู้จัดทำบทความต้นฉบับ อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น E-mail: somsne@kku.ac.th

****ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

*****อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Effects of online integrated teaching learning during COVID-19 epidemic on self-perception of leadership characteristics and professional outlook of the first-year bachelor nursing students*

Darunee Jongudomkarn Ph.D.** Somsakhool Neelasmith Ph.D.***

Ladawan Panpanit Ph.D.**** Kwansuda Boontoch Ph.D.***** Monrudee Manorat MSN*****

Abstract

This one-group pre-test post-test design aimed to examine effects of an online nursing science learning program during the COVID-19 epidemic on self-perception of leadership characteristics and professional outlook of nursing students. Sample were 158 first-year nursing students who participating in the 111 202 Nursing Science Course. Data collection was carried out online via Google Form using a self-assessment form developed by the researchers. Verification of the tool obtained indexes of Item-Objective Congruence (IOC) at 0.66–1.00 and Reliability test showed Cronbach's alpha coefficient of 0.82.

Results revealed that after participating in the course, mean scores on self-perception of leadership characteristics ($3.85 \pm SD 0.43$, $n_2=119$) was higher than before participating in the course ($3.76 \pm SD 0.33$, $n_1=145$), while analysis using Wilcoxon Signed Ranks Test revealed no statistically significant difference ($p\text{-value} > 0.05$). Content analysis of open-ended questions regarding professional outlook in changing opinion toward nursing profession indicated almost all (95.80%) had a positive change in their attitudes towards nursing profession. Majority of them (77.80%) expressed high level of satisfaction (rating scores of 8–10 out of 10) after participating in the course. The findings of this study pointed out that this created teaching program could gear nursing students in a positive effect on leadership attributes and professional outlook. This could recommend adopting and applying this teaching learning program to further experiments with other courses and students in the future.

keywords: Integrated online teaching program; professional leadership characteristics; nursing student; COVID-19

Received 11 August 2021 Revised 10 November 2021 Accepted 15 November 2021

*Teaching Research Funding, Faculty of Nursing, Khon Kaen University

**Professor, Faculty of Nursing, Khon Kaen University

***Lecturer, Faculty of Nursing, Khon Kaen University, Corresponding author, E-mail: somsne@kku.ac.th

****Assistant Professor, Faculty of Nursing, Khon Kaen University

*****Lecturer, Faculty of Nursing, Khon Kaen University

บทนำ

วิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องทำงานในหลายบทบาทโดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำงานในสถานบริการที่มีภารกิจให้การดูแลผู้ป่วยหรือผู้รับบริการตลอด 24 ชั่วโมง พยาบาลต้องทำงานร่วมกับบุคลากรสุขภาพอื่น ๆ ถือว่าเป็นศูนย์กลางของการส่งมอบการดูแลสุขภาพ พยาบาลต้องทำงานเป็นกะทั้งในฐานะผู้นำและสมาชิกทีม จึงต้องมีทักษะการบริหารจัดการที่หนักแน่นอย่างมีคุณภาพ การเตรียมพยาบาลสู่การปฏิบัติงานจึงต้องจัดให้มีประสบการณ์การเรียนรู้ในการจัดการความขัดแย้ง การมอบหมายและการสนับสนุนให้เป็นผู้ที่นำทีมดูแลบุคลากรในทีม จึงเป็นความจำเป็นของหน่วยงานด้านการศึกษาพยาบาลที่จะต้องตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นผู้นำในทีมเชิงวิชาชีพตั้งแต่ชั้นปีต้น ๆ ของหลักสูตรและให้มีพัฒนามากขึ้นเป็นลำดับ พร้อมทั้งค้นหากลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนที่เป็นประโยชน์ร่วมกันเพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำเชิงวิชาชีพสำหรับนักศึกษาพยาบาลตลอดการศึกษาในหลักสูตร^{1,2} ในการขับเคลื่อนองค์กรและวิชาชีพให้บรรลุถึงเป้าหมายร่วมกับการผลิตบุคลากรของแต่ละวิชาชีพจำเป็นต้องสร้างผู้นำผ่านการเตรียมทั้งเนื้อหาวิชาการ ศาสตร์ในแขนงวิชา ในที่สุดเนื้อหาวิชาต่าง ๆ นำไปสู่การสร้างและสะสมคุณลักษณะผู้นำเชิงวิชาชีพ^{1,2,3} เสมือนเบ้าหลอมอันใหญ่ก่อรูปให้ผู้เรียนจบออกมาอย่างผู้มีความพร้อมปฏิบัติการบริการในวิชาชีพ และมีคุณลักษณะเป็นผู้นำในการทำงานเป็นทีมให้ประสบผลสำเร็จ รวมทั้งเตรียมสู่ความพร้อมในทุกการปฏิบัติการพยาบาลทั้งสร้างเสริม ป้องกัน ฟื้นฟู และ/หรือดูแลสุขภาพที่ต้องใช้คุณลักษณะของภาวะผู้นำในการโน้มน้าวใจให้ผู้รับบริการยอมรับปรับเปลี่ยนความคิด ค่านิยม ตลอดจนพฤติกรรมเพื่อให้เป็นคุณแก่สุขภาพตน

นับแต่การก่อตั้งคณะพยาบาลศาสตร์ ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อ พ.ศ. 2514 ซึ่งเป็นการจัดการศึกษา ในรูปแบบคณะวิชาในการจัดการศึกษา

ในระดับมหาวิทยาลัยเป็นครั้งแรกของประเทศไทย สถาบันแห่งนี้ มีปณิธานที่มุ่งผลิตบัณฑิตพยาบาลให้มีคุณลักษณะผู้นำเชิงวิชาชีพเพื่อส่งกลับสู่สังคมให้เป็นพยาบาลคุณภาพ สามารถเป็นเสาหลักสำคัญในการให้บริการสังคม การสร้างเสริม ดูแล แก้ไขฟื้นฟูสุขภาพและการเจ็บป่วยของประชาชน การปฏิบัติการของวิชาชีพพยาบาลอยู่เคียงข้างประชาชน ทั้งในยามทุกข์และยามสุข ทุกลมหายใจในการทำงานซึ่งไม่เคยหยุดทั้งในยามที่ผู้คนทั่วไปตื่นหรือหลับไหล ให้การดูแลบุคคลตั้งแต่ก่อนปฏิสนธิจนถึงหลังเช็ดตะกอนอยู่กับธรรมชาติของวงจรชีวิตมนุษย์ ถือได้ว่าพยาบาลเป็นวิชาชีพที่อยู่ดูแลใกล้ชิดผู้ป่วยมากที่สุด เผชิญปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ ร่วมกับผู้ป่วยตลอดเวลาเป็นการทำงานให้การดูแลด้วยหัวใจแห่งมนุษยธรรม เมตตา กรุณา เอื้ออาทร ต่อมนุษย์⁴

ด้วยสถานการณ์การระบาดทั่วโลกของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) ทำให้องค์การอนามัยโลก⁵ ออกมาตรการให้ทุกประเทศลดความเสี่ยงต่อการสัมผัสเชื้อโดยให้จัดการเรียนการสอนออนไลน์ในทุกระดับการศึกษา จึงนำมาซึ่งโจทย์การวิจัยในการออกแบบการสอนให้ได้คุณภาพตามวัตถุประสงค์รายวิชาในสถานการณ์ที่มีข้อจำกัดนี้ รวมถึงสนองตอบต่อการปฏิรูปการศึกษาของไทยในทศวรรษที่สองกำหนดให้ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” ให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้โดยมีทักษะในการคิดและปฏิบัติ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการแข่งขัน ให้เน้นเนื้อหาที่กระบวนกรเรียนรู้ให้มากขึ้นเพื่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก ใช้หลักการที่ผู้สอนต้องยึดหลัก “สอนน้อย เรียนมาก” เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมแห่งศตวรรษที่ 21 ที่บริบทสังคมและระบบบริการสุขภาพมีการพลิกโฉมการบริการและการใช้ชีวิตของประชาชนครั้งใหญ่จากภัยคุกคามของโรคระบาด ผลักดันให้ทั่วโลกต้องเข้าสู่การดำรงชีวิตใน “วิถีชีวิตปกติใหม่” หรือ “New

Normal” คณะผู้เกี่ยวข้องในการสอนวิชา 111 202 ศาสตร์ทางการพยาบาลซึ่งเป็นวิชาที่มีคุณลักษณะเป็นนามธรรมมากสำหรับนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 จึงตระหนักถึงสถานการณ์ที่คุกคามต่อผลลัพธ์ของการจัดการเรียนการสอนที่คาดหวังให้เกิดผลดีแก่ผู้เรียนอันจะส่งผลที่ดีต่อสถาบัน องค์กร และวิชาชีพการพยาบาลแล้วสร้างผลกระทบที่ดีถึงประชาชนผู้ใช้บริการในที่สุด จึงระดมสมองออกแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่เป็นสถานการณ์ท้าทายสำหรับผู้สอนที่ต้องสอนผ่านออนไลน์ร้อยเปอร์เซ็นต์ให้ได้ประสิทธิผลตามความมุ่งหมายรายวิชา ให้การจัดการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงบทเรียนและสื่อการสอนได้ทุกที่ทุกเวลาและเข้าเรียนรู้ด้วยตนเองได้หลายครั้ง^๖ ซึ่งสามารถเตรียมผู้เรียนให้เข้าวิชาชีพการพยาบาลอย่างมีคุณภาพได้โดยผ่านการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ^๖ นอกเหนือจากการเรียนรู้เนื้อหาวิทยาศาสตร์ทางการพยาบาลแล้วยังให้ผลลัพธ์ถึงการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่เป็นบวกต่อวิชาชีพจากฐานที่ศิษย์เก่าที่มีประสบการณ์ร่วมกับการผลิตสื่อวีดิทัศน์ให้บรรลุวัตถุประสงค์การจัดการศึกษาด้วย^{๗,๘,๙}

การวิจัยนี้ได้ออกแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านโปรแกรมซูมตามตารางเรียน ร่วมกับการบูรณาการการสอนด้วยปัจจัยนำเข้า 7 ส่วน คือ ก) สื่อการสอนและคำบรรยายเนื้อหาวิชาตามวัตถุประสงค์รายวิชา ข) การถ่ายทอดประสบการณ์ภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพจากผู้สอนและศิษย์เก่าเพื่อสร้างการรับรู้เชิงบวกต่อวิชาชีพ ค) การผลิตสื่อการสอนวีดิทัศน์ประกอบเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ ง) การสร้างห้องเรียนในระบบออนไลน์ ได้แก่ แพลตฟอร์มการเรียนอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัย (KKU. e-learning) และเฟสบุ๊คกลุ่ม (facebook) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงสื่อการสอนด้วยตนเองทุกที่ทุกเวลา จ) สร้างแรงเสริมให้เกิดความภาคภูมิใจเชิง

วิชาชีพและสถาบันผ่านบทเพลงวิชาชีพและสถาบันประกอบคำอธิบาย ประสบการณ์และแรงบันดาลใจความสำเร็จของศิษย์เก่าและเรื่องราวความทุ่มเทในอดีตของอาจารย์และศิษย์เก่า จ) บันทึกวีดิโอการสอนในทุกชั่วโมงพร้อมตัดต่อให้กระชับและนำไปเผยแพร่ให้ผู้เรียนผ่านห้องเรียนออนไลน์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทบทวนการเรียนรู้ที่ผ่านมาได้ ข) เผยแพร่วีดิทัศน์โปรยข่าวผ่านเฟสบุ๊คเพื่อประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ผู้เรียนมีความสนใจเข้าเรียนในชั่วโมงต่อไป ดังนั้น การออกแบบการจัดการเรียนการสอนนี้มุ่งปัจจัยนำเข้าเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้อย่างวิชาชีพศาสตร์ทางการพยาบาลด้วยระบบออนไลน์แบบบูรณาการในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด 19 ต่อการรับรู้ตนเองเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำและทัศนคติต่อวิชาชีพของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

กรอบแนวคิดการวิจัย

เป็นการศึกษาแบบกึ่งทดลอง (Quasi experimental research)¹⁰ โดยใช้แบบแผนการวิจัยกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (one group pre-test post-test design) ผู้เข้าร่วมการศึกษาคือนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เรียนวิชา 111 202 ศาสตร์ทางการพยาบาล จำนวน 145 คน ได้รับการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์แบบบูรณาการปัจจัยนำเข้าผลิตสื่อการสอนบนสังคมออนไลน์และให้ศิษย์เก่ามีส่วนร่วมในการสร้างแรงบันดาลใจและให้ตัวอย่างประสบการณ์การทำงาน

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

คำจำกัดความในการวิจัย

คุณลักษณะผู้นำเชิงวิชาชีพ หมายถึง คุณลักษณะผู้นำเชิงวิชาชีพการพยาบาล ที่มีการตระหนักตนเองถึงการมีปฏิริยาการแสดงออกภายใต้จิตสำนึกของตนเองหรือบุคคลต่อสิ่งเร้าที่อยู่ตรงหน้า โดยแสดงออกต่อสิ่งเร้าเหล่านั้น ในทันทีซึ่งประกอบด้วยปฏิริยาที่แสดงออกถึงความสามารถในการสร้างแรงจูงใจปล้งบวกแก่เพื่อนร่วมงาน มีความยืดหยุ่น สามารถรับมือ มีปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าฉับไว สามารถสรุปความได้ครอบคลุม ตรงประเด็น มีความสามารถในการจัดการเหตุการณ์ มีความรอบคอบ มีความสามารถในการวิเคราะห์พยากรณ์เหตุการณ์ข้างหน้า มีความคิดได้ซับซ้อนเท่าทัน ไวต่อความคิด ความเชื่อที่แตกต่างหลากหลาย รับผิดชอบส่วนรวม มีจิตสาธารณะ ซื่อตรง มีจริยธรรม^{1,2,3,11,12}

วิธีการวิจัย

การวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) แบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (One group pretest-posttest design)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ร่วมในวิจัยนี้เป็นนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ ในหลักสูตร พยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2563 มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 158 คน (N) ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา 111 202 ศาสตรทางการพยาบาล โดยกลุ่มประชากร ทั้งหมด 158 คน เข้าสู่กระบวนการทดลองการจัดการเรียนการสอน ทั้งหมด แต่เนื่องจากการตอบแบบสอบถามด้วยภูเก็ลฟอรัมตามอัยยาศัยตามเงื่อนไขการขอรับกรายกเว้นขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามสมบูรณ์ในระยะก่อนการทดลองมีจำนวน 145 คน (n1) และจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามสมบูรณ์ในระยะหลังการทดลองมีจำนวน 119 คน (n2)

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 2 ส่วนได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองหมายถึงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์แบบบูรณาการสื่อร่วมกับวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายผ่านระบบออนไลน์ และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์แบบบูรณาการสื่อร่วมกับวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายผ่านระบบออนไลน์ ในรายวิชา 111 202 ศาสตร์การพยาบาล ซึ่งประกอบด้วย 1 หน่วยกิต (15 ชั่วโมง) วิธีการจัดการเรียนการสอนซึ่งนอกจากจะให้เนื้อหาครอบคลุมตามรายละเอียดรายวิชาแล้ว ยังต้องออกแบบให้น่าสนใจต่อการเรียนออนไลน์และเพิ่มด้านเทคนิคในการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้เรียนการมีส่วนร่วมของศิษย์เก่า การผลิตสื่อการเรียนการสอนให้ผู้เรียนนอกจากเรียนผ่านโปรแกรมชุมชนรายสัปดาห์แล้วยังเปิดโอกาสให้เรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยจากเว็บไซต์การเรียนอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยและเฟสบุ๊คกลุ่มวิชารวมทั้งการให้ข้อมูลแรงบันดาลใจโดยการสร้างเพลงวิชาชีพและสถาบันที่เสริมพลังบวกรวมทั้งเนื้อหาประสบการณ์ของผู้สอนและศิษย์เก่าซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจรูปธรรมการทำงานและความภาคภูมิใจในวิชาชีพการพยาบาลกระตุ้นการก่อรูปคุณลักษณะการมีภาวะผู้นำแบบอัตโนมัติเชิงวิชาชีพของผู้เรียน รูปแบบการเรียนรู้ออกแบบเป็นรายสัปดาห์ในแต่ละสัปดาห์มีกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย 4 กิจกรรมหลักได้แก่ 1) การให้ความรู้ตามวัตถุประสงค์รายวิชา 2) การสร้างแรงบันดาลใจเชิงวิชาชีพ 3) การสร้างความศรัทธาต่อวิชาชีพการพยาบาล และ 4) การฝึกคิดวิเคราะห์ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย

2. เครื่องมือที่ใช้ในเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามการรับรู้คุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นและเผยแพร่ในรูปแบบกูเกิลฟอร์มที่ผู้ตอบสามารถเลือกที่จะตอบหรือไม่ตอบได้ตามอัธยาศัยโดยไม่มีผลต่อสวัสดิภาพใด ๆ ของผู้เรียน ประกอบด้วย 3 ส่วน ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการรับรู้ตนเองถึงคุณลักษณะผู้นำเชิงวิชาชีพ และส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นปลายเปิดถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลหลังการเรียนรู้วิชานี้

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชา 111 202 ศาสตร์การพยาบาล 1 หน่วยกิต (15 ชั่วโมง) วิธีการจัดการเรียนการสอนที่มิจำลองได้ถอดบทเรียนจากประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนในอดีตย้อนหลัง 5 ปีโดยศึกษาข้อมูลการบันทึกใน มคอ 3 และ มคอ 5 ของรายวิชา ผ่านการปรึกษาหารือ ทบทวนวรรณกรรม และรับคำแนะนำจากอาจารย์ที่มีประสบการณ์สอนลักษณะคล้ายวิชานี้ทั้งในคณะและนอกคณะ จากนั้นมีการปรับปรุงให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน 2) แบบสอบถามการรับรู้คุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ข้อคำถาม 32 ข้อ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชา 111 202 ศาสตร์การพยาบาล จำนวน 1 หน่วยกิต 15 ชั่วโมง ผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ในด้านความถูกต้องและความตรงของเนื้อหาและแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญได้ค่า Index of items objective congruence (IOC) เท่ากับ 0.66-1.0 ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือมีค่าสัมประสิทธิ์ของแอลฟา (Cronbach's alpha) 0.82 มีลักษณะแบบเลือกตอบด้วยมาตรวัดแบบเรียงอันดับตั้งแต่ 1-5 ได้แก่ ไม่เคยรับรู้เลย รับรู้ค่อนข้างน้อย รับรู้เป็นบางครั้ง รับรู้ค่อนข้างบ่อย รับรู้บ่อยมากที่สุด แปลผลการรับรู้เป็น 5 ระดับได้แก่ มีคุณลักษณะของผู้นำน้อยที่สุด (1.00-1.80) มีคุณลักษณะของผู้นำในระดับน้อย (1.81-2.60) มีคุณลักษณะของผู้นำในระดับปานกลาง (2.61-3.20) มีคุณลักษณะของผู้นำในระดับสูง (3.41-4.20) และมีคุณลักษณะของผู้นำในระดับสูงมาก (4.21-5.00)¹⁰

การดำเนินการทดลอง

การดำเนินการทดลองเป็นไปตามการออกแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือผู้สอนมีการ 1) จัดการสอนที่หลากหลาย 2) ให้คำแนะนำและกระตุ้นการเรียนรู้

ที่ชัดเจนและบ่อยครั้ง 3) มีการติดตามผล 4) แต่ละคาบสอนมีรูปแบบการสอนที่สอดคล้องสนับสนุนกัน 5) ชื่นนำความคิดชัดเจน และ 6) ให้การสนับสนุนผู้เรียนเต็มที่^{13,14} จากแนวคิดนี้การวิจัยได้ออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนครอบคลุมเนื้อหาที่ระบุไว้ในรายวิชาหลักสูตร 1 หน่วยกิต 15 ชั่วโมง มีขั้นตอนคือ เริ่มจากการที่นักวิจัยชี้แจงรายละเอียดของโครงการวิจัยให้นักศึกษารับทราบผ่านโปรแกรมซูมและเชิญชวนผู้เรียนเข้าร่วมการศึกษา โดยแจ้งลิงก์ยูทูปฟอร์มในการตอบแบบสอบถามก่อนเรียน 1 ชุด การตอบหรือไม่ตอบแบบสอบถามขึ้นอยู่กับความสมัครใจของอาสาสมัคร โดยไม่มีผลใดๆ ต่อการประเมินผล การเรียนรู้ในรายวิชาใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 15-20 นาที หลังจากนั้นในทุกสัปดาห์

นักศึกษาได้รับการเรียนรู้เนื้อหาสาระรายวิชาผ่านรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ที่ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้คือ 1) การบรรยายของผู้สอนประกอบการสอน 2) กิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจเชิงวิชาชีพ 3) กิจกรรมการสร้างความรู้ความเข้าใจต่อวิชาชีพการพยาบาล 4) กิจกรรมฝึกคิดวิเคราะห์-ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ผ่านระบบออนไลน์ zoom meeting เมื่อสอนเสร็จในแต่ละสัปดาห์ผู้สอนจะนำบันทึกวิดีโอการสอนไปตัดต่อให้มีความกระชับและเผยแพร่ให้ผู้เรียนได้ทบทวนทางห้องเรียนออนไลน์ E-learning และจัดทำวิดีโอโปรยข่าวประชาสัมพันธ์ก่อนเรียนในชั่วโมงต่อไปเผยแพร่ให้ผู้เรียนทางเฟสบุ๊ค รายวิชา รายละเอียดกิจกรรมการเรียนรู้ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชาศาสตร์ทางการพยาบาล

การให้ความรู้ตามรายวิชา	การสร้างแรงบันดาลใจเชิงวิชาชีพ	การสร้างความรู้ความเข้าใจต่อวิชาชีพการพยาบาล	ฝึกคิดวิเคราะห์-ความรับผิดชอบต่องานมอบหมาย
กิจกรรมการเรียนรู้สัปดาห์ที่ 1: ความสำคัญของศาสตร์ทางการพยาบาล			
บรรยายประกอบสื่อการสอนและเอกสาร	- ชมวิดีโอทัศนคติความสำคัญวิชาชีพการพยาบาลต่อสังคม - ชมประวัติการจัดตั้งคณะพยาบาลศาสตร์ มช.	- ชมวิดีโอทัศนคติการได้รับการยกย่องจากสังคมของพยาบาล - กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์ที่เกิดจากศรัทธาแห่งวิชาชีพ - รับฟังเพลงแต่งโดยศิษย์เก่าเพื่อสร้างศรัทธาวิชาชีพ 2 เพลง	- มอบหมายผู้เรียนเขียนสะท้อนคิดถึงความสำคัญของวิชาชีพพยาบาลต่อสังคมพร้อมยกตัวอย่างจากประสบการณ์ ที่เห็นอาจในแง่บวกหรือลบก็ได้ และนำเสนอในชั้น - เขียนรายงานสรุปไม่เกิน 1 หน้า A4 ส่งผู้สอน
กิจกรรมการเรียนรู้สัปดาห์ที่ 2 ทฤษฎีการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์แบบองค์รวม			
บรรยายประกอบสื่อการสอนและเอกสาร	- ชมวิดีโอทัศนคติทฤษฎีการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์แบบองค์รวม - ชมวิดีโอทัศนคติกรณีศึกษาการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์แบบองค์รวม	- กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์ให้การพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์แบบองค์รวม	- มอบหมายให้ผู้เรียนสรุปวิเคราะห์กรณีศึกษาในการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์แบบองค์รวม และนำเสนอในชั่วโมง

ตารางที่ 1 กิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชาศาสตร์ทางการพยาบาล (ต่อ)

การให้ความรู้ตามรายวิชา	การสร้างแรงบันดาลใจเชิงวิชาชีพ	การสร้างความรู้ความเข้าใจวิชาชีพการพยาบาล	ฝึกคิดวิเคราะห์-ความรับผิดชอบต่องานมอบหมาย
			- ส่งรายงานสรุปความยาวไม่เกิน 1 หน้า A4
กิจกรรมการเรียนรู้สัปดาห์ที่ 3: ทฤษฎีการพยาบาลที่คัดสรรตามแนวคิดการพยาบาลแบบองค์รวม			
-บรรยายประกอบสื่อการสอนและเอกสาร	- ชมวิดีโอทัศน์ทฤษฎีการพยาบาลตามทฤษฎีที่คัดสรร: รอย โอเร็ม นิวแมน วัดสัน เพ็บบลาว - ชมวิดีโอทัศน์กรณีศึกษาการพยาบาลตามทฤษฎีที่คัดสรร: รอย โอเร็ม นิวแมน วัดสัน เพ็บบลาว	- กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของศิษย์เก่าถึงประสบการณ์ให้การพยาบาลตามทฤษฎีที่คัดสรร: รอย โอเร็ม นิวแมน วัดสัน เพ็บบลาว	มอบหมายให้ผู้เรียนสรุปนำเสนอความคิดวิเคราะห์กรณีศึกษาในการพยาบาลตามทฤษฎีที่คัดสรร: รอย โอเร็ม นิวแมน วัดสัน เพ็บบลาว ให้ส่งรายงานสั้นความยาวไม่เกิน 1 หน้า A4
กิจกรรมการเรียนรู้สัปดาห์ที่ 4: ทฤษฎีการพยาบาล ในความหลากหลายทางวัฒนธรรม			
บรรยายประกอบสื่อการสอนและเอกสาร	- ชมวิดีโอทัศน์ทฤษฎีการพยาบาลตามทฤษฎีข้ามวัฒนธรรม - ชมวิดีโอทัศน์กรณีศึกษาการพยาบาลตามทฤษฎีข้ามวัฒนธรรม	- การร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของศิษย์เก่าถึงประสบการณ์ให้การพยาบาลตามทฤษฎีข้ามวัฒนธรรม	- มอบหมายผู้เรียนให้วิเคราะห์กรณีศึกษาในการพยาบาลตามทฤษฎีข้ามวัฒนธรรม และนำเสนอความคิดในชั้นเรียน - ส่งสรุปรายงานความยาวไม่เกิน 1 หน้า A4
กิจกรรมการเรียนรู้สัปดาห์ที่ 5: กระบวนการพยาบาลและการประยุกต์ใช้			
- บรรยายประกอบสื่อการสอนและเอกสาร	- ชมวิดีโอทัศน์ตัวอย่างการปฏิบัติการตามกระบวนการพยาบาล - ชมวิดีโอทัศน์กรณีศึกษาเพื่อประยุกต์ใช้กระบวนการพยาบาล	กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของศิษย์เก่าถึงประสบการณ์ การประยุกต์ใช้กระบวนการพยาบาลในการทำงาน	- มอบหมายผู้เรียนวิเคราะห์กรณีศึกษาในการพยาบาลตามกระบวนการพยาบาลแล้วนำเสนอในชั้นเรียน - ส่งสรุปรายงานความยาวไม่เกิน 1 หน้า A4

เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบ 15 ชั่วโมง ภายหลังกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนได้รับการประชาสัมพันธ์แจ้งลิงก์ตอบแบบสอบถามออนไลน์ หลังเรียนซึ่งใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามเท่ากัน

กับแบบสอบถามก่อนเรียน คือ ประมาณ 15-20 นาที ซึ่งเป็นการตอบแบบสอบถามตามความสนใจและไม่มีผลกระทบต่อการประเมินผลการเรียนรู้ในรายวิชาแต่อย่างใดและการตอบแบบสอบถามถือเป็นการ

ยินยอมเข้าร่วมโครงการโดยการกระทำจึงไม่จำเป็นต้องลงนามในเอกสารยินยอม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่ 1 ซึ่งเป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย สถิติค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลการรับรู้คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพ วิเคราะห์ด้วยการคำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เนื่องจากการแจกแจงของข้อมูลไม่อยู่ในโค้งแบบปกติ ผู้วิจัยจึงใช้สถิติ wilcoxon signed ranks test ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้คุณลักษณะของผู้นำเชิงวิชาชีพด้วยการทดสอบทางสถิติโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูป SPSS version 26 ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่ 3 ซึ่งเป็นคำถามในแบบสอบถามภูิกเกลฟอรั่มชุดคำถามหลังการเรียนวิชานี้ เป็นคำถามปลายเปิดที่ถามว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนถ้าให้คะแนนน้อยที่สุด 0 ถึง มากที่สุด 10 จะให้คะแนนในระดับใด และหลังเรียนวิชานี้แล้วท่านมีทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลเปลี่ยนแปลงจากก่อนเรียนหรือไม่ อย่างไร เป็นคำตอบเชิงบรรยาย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ด้วยการจัดกลุ่มเนื้อหาที่มีความหมายเดียวกัน¹⁰

จริยธรรมการวิจัย

เป็นโครงการที่เข้าข่ายไม่ต้องขอรับรองด้านจริยธรรมการวิจัยตามประกาศมหาวิทยาลัยขอนแก่นฉบับที่ 3093/2562 ข้อ 2.1 ซึ่งเป็นโครงการวิจัยทางด้านการศึกษาที่ดำเนินการในสถาบันหรือเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาตามหนังสือการขอยกเว้นการขอยกเว้นการรับรองจริยธรรม เลขที่ HE642005

ผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคล: ผู้ลงทะเบียนเรียนออนไลน์วิชา 111 202 ศาสตร์ทางการพยาบาลเป็นนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2563 มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 158 คน (N) มีผู้สมัครใจเข้าร่วมโครงการโดยการตอบแบบสอบถามภูิกเกลฟอรั่มก่อนเรียน 145 คน (n1) และ หลังเรียน 119 คน (n2) มีอัตราการสูญหายร้อยละ 17.93 (26 คน)

ผู้ตอบแบบสอบถามในระยะก่อนเรียน 145 คน มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 19.04 ($\pm$ SD 1.75) ปี เป็นเพศหญิง 133 คน (91.72%) เพศชาย 11 คน (7.58%) ไม่ระบุเพศ 1 คน (0.70%) ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามในระยะหลังเรียนมีจำนวน 119 คน มีอายุเฉลี่ย 18.9 ($\pm$ SD 0.73) ปี เป็นเพศหญิง 108 คน (90.76 %) เพศชาย 10 คน (8.40%) และไม่ระบุเพศ 1 คน (0.84 %) โดยระบุเหตุผลของการเข้าเรียนคณะพยาบาลศาสตร์ว่าเนื่องจาก ชอบวิชาชีพการพยาบาล ร้อยละ 45.52 สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามในระยะก่อนเรียน และ ร้อยละ 48.74 สำหรับผู้ตอบในระยะหลังเรียน รองลงมาคือเห็นว่าวิชาชีพการพยาบาลเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงคิดเป็นร้อยละ 26.90 และร้อยละ 31.03 ของผู้ตอบแบบสอบถามในระยะก่อนและหลังเรียนตามลำดับ

การรับรู้ตนเองถึงคุณลักษณะผู้นำเชิงวิชาชีพ: ในการตอบแบบสอบถามถึงการรับรู้ตนเองเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำเชิงวิชาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ก่อนเรียนวิชานี้ มีค่าเฉลี่ย 3.76 (SD=0.33) และหลังเรียนวิชานี้มีค่าเฉลี่ยการรับรู้ตนเองเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพ 3.85 (SD= 0.43) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้ตนเองเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำเชิงวิชาชีพ มีค่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าระยะก่อนเรียนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value>0.05) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้คุณลักษณะผู้นำเชิงวิชาชีพระหว่างก่อนและหลังเรียนรายวิชา
ศาสตร์ทางการพยาบาล

	Ranks			Test Statistics ^a	
	N	Mean Rank	Sum of Ranks	Z	Asymp. Sig. (2-tailed)
ก่อนเรียน-หลังเรียน					
Negative Ranks	49 ^a	52.07	2551.50		
Positive Ranks	63 ^b	59.94	3776.50	-1.783 ^b	.075
Ties	7 ^c				
Total	119				

a. หลังเรียน < ก่อนเรียน a. Wilcoxon signed ranks test

b. หลังเรียน > ก่อนเรียน b. Based on negative ranks.

c. หลังเรียน = ก่อนเรียน

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อวิชาชีพหลังเรียน: ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากคำถามส่วนที่ 3 ช้อคิดเห็นปลายเปิดที่ถามว่าหลังเรียนวิชานี้แล้วท่านมีทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร? คำถามนี้บรรจุในแบบสอบถามฉบับหลังการเรียนวิชานี้ซึ่งเป็นการตอบด้วยข้อเขียนของผู้ตอบเองโดยความสมัครใจ สามารถวิเคราะห์เนื้อหาและแบ่งประเภทคำตอบได้ ดังนี้

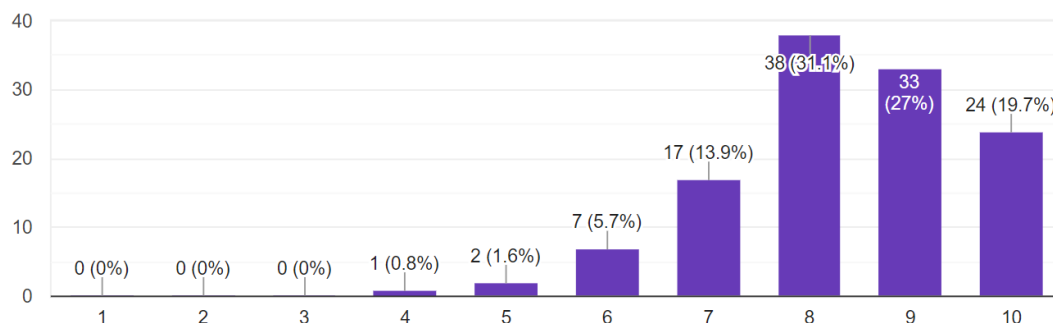
3.1 สรุปภาพรวมความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของวิชา 111 202 ศาสตร์ทางการพยาบาล ให้คะแนนน้อยที่สุด 0 ถึงมากที่สุด 10 จะให้คะแนนในระดับใด มีผู้เรียนตอบทั้งหมด 122 คน ค่าคะแนนความพึงพอใจมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ 8, 9 และ 10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 31.10 27.00 และ 19.70 ตามลำดับ ดังรูปที่ 2 พร้อมตัวอย่างความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“การเรียนรู้วิชาศาสตร์นี้อาจารย์ตั้งใจสอนมาก มีการทำวิดีโอประกอบ และเอกสารแขวนเว็บมากมาย ทำให้เข้าใจง่าย เรียนเองได้ เป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถทำได้”

“อาจารย์ใจดีซึ่งเป็นส่วนช่วยให้นักศึกษากล้าที่จะถามและเรียนรู้สิ่งต่างๆ ตามที่อาจารย์แนะนำได้อย่างเต็มที่”

“วิชานี้ทำให้อยากเรียนรู้และหาประสบการณ์ทางการพยาบาลเพิ่มขึ้นเพราะสนุกดี”

“ดีมากแล้วค่ะชื่นชอบที่จะเรียนวิชานี้”

รูปที่ 2 แสดงภาพรวมความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

3.2 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลหลังจากที่การเรียนการสอนวิชานี้สิ้นสุด โดยคำถามปลายเปิดได้ถามว่า “ท่านมีทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลเปลี่ยนแปลงจากก่อนเรียนวิชานี้หรือไม่อย่างไร?” เป็นคำตอบเชิงบรรยาย และได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จัดกลุ่มเนื้อหาที่มีความหมายในกลุ่มเดียวกัน ดังนี้

ทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลเปลี่ยนไปในทางบวก: โดยผู้ตอบคำถามนี้ จำนวน 114 คนจากผู้ตอบคำถามนี้จำนวน 119 คน (ร้อยละ 95.80) กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ตอบว่าเปลี่ยนแปลงไปในทางบวก โดยระบุว่าก่อนที่จะเลือกสมัครเรียนพยาบาล อาจจะไม่ได้ชอบด้วยตนเองแต่ได้รับการกระตุ้นจากครอบครัว ภายใต้อารมณ์ความรู้สึกที่ยังไม่ชอบ แต่ภายหลังจากที่เรียนแล้วระบุว่า มีการเปลี่ยนแปลงความคิดไปในทางบวก ดังตัวอย่างข้อความ

“...สร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลเพราะวิชานี้ทำให้ทราบหลายๆ อย่างที่ไม่เคยรู้มาก่อนเกี่ยวกับการพยาบาลเหมือนได้เปิดโลกมากขึ้นได้เข้าใจเกี่ยวกับวิชาชีพนี้มากขึ้น...”

“...มีทัศนคติที่ดีขึ้น...พร้อมทำด้วยใจไม่มองว่าการปฏิบัติงานของพยาบาลเป็นเพียงหน้าที่แต่มองว่าเป็นสิ่งที่ชอบและเป็นการช่วยเหลือผู้อื่นซึ่งทำให้มีความสุขกับสิ่งที่ทำ”

“เปลี่ยนแปลงไปทางที่ดีขึ้นมากๆ ค่ะ มีทัศนคติที่รักต่อวิชาชีพนี้มากขึ้น”

ทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลไม่เปลี่ยนแปลง โดยผู้ตอบคำถามนี้ จำนวน 5 คนจากผู้ตอบคำถามนี้จำนวน 119 คน (ร้อยละ 4.20) กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ตอบสั้นๆ ว่าไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งสามารถตีความได้ว่าไม่เปลี่ยนแปลงเพราะมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพการพยาบาลอยู่แล้ว หรือ ไม่เปลี่ยนแปลงที่ยังคงไม่ชอบหรือมีทัศนคติเชิงลบต่อวิชาชีพการพยาบาลเหมือนเดิม ดังตัวอย่างข้อความเช่น

“ทัศนคติต่อวิชาชีพของหนูดีอยู่แล้ว...ได้รู้จักและเข้าใจวิชาชีพขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง”

“ไม่มีผล”

“ไม่เปลี่ยน”

การอภิปรายผล

การวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลองนี้เพื่อศึกษาผลของการจัดโปรแกรมการเรียนรู้ออนไลน์ทางการพยาบาลแบบออนไลน์ โดยบูรณาการสื่อการสอนและศิษย์เก่ามีส่วนร่วมในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด 19 ต่อการรับรู้ตนเองเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำและทัศนคติต่อวิชาชีพของผู้เรียนฯ ชั้นปีที่ 1 ที่เรียนวิชา 111 202 ศาสตร์ทางการพยาบาล ประเมินการรับรู้ตนเองถึงคุณลักษณะผู้นำเชิงวิชาชีพก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอน

ด้วยแบบสอบถามภูเกิลฟอร์มตามความสมัครใจ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ตนเองฯ หลังเรียน ($3.85 \pm SD 0.43$) มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ตนเองฯ ก่อนเรียน ($3.76 \pm SD 0.33$) แต่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} > 0.05$) ส่วนค่าคะแนนการเปลี่ยนแปลงทักษะต่อวิชาชีพหลังการเรียนซึ่งเป็นข้อคิดเห็นปลายเปิด ผลการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า ให้ค่าคะแนนความพึงพอใจมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ 8, 9 และ 10 คะแนน ตามลำดับ ส่วนใหญ่ระบุว่ามีความพึงพอใจต่อการพยาบาลเปลี่ยนไปในทางบวก ร้อยละ 95.80 จากผลการวิจัยที่น่าเสนอ สามารถกล่าวได้ว่าการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบดังกล่าวให้ผลลัพธ์ต่อผู้เรียนถึงการรับรู้ตนเองเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำและทักษะต่อวิชาชีพเป็นบวกของผู้เรียนฯ สามารถอธิบายและอภิปรายข้อค้นพบ ดังนี้

การที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจคุณลักษณะการออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีการผลิตสื่อการสอนหลากหลายชนิดร่วมกับบูรณาการให้ศิษย์เข้าร่วมถ่ายทอดประสบการณ์เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาผ่านออนไลน์นี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดจากงานวิจัยอื่น ๆ ที่พบว่าการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สามารถเปิดโอกาสและมีความยืดหยุ่นต่อผู้เรียนให้เข้าถึง ให้เรียนตามอัธยาศัย เรียนได้ทุกที่ทุกเวลามากกว่าการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนดั้งเดิม¹⁵ แม้ว่า การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์มีข้อเสียบางประการ อาทิ ไม่สามารถจัดให้มีปฏิสัมพันธ์การพูดคุยแบบเผชิญหน้าระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และกับผู้สอนได้ ซึ่งเป็นข้อจำกัดที่อาจแก้ไขโดยการเพิ่มรูปแบบการจัดทำสื่อการเรียนการสอนและเทคนิคกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในชั้นเรียน จัดกิจกรรมให้น่าสนใจ การแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่มเพื่อน จัดให้มีการนำเสนอในชั้นเรียน เป็นต้น

รูปแบบการจัดการเรียนรู้อื่นๆ ที่ใช้ในการวิจัยนี้ทุกหัวข้อได้จัดทำสื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอนด้วย ซึ่งผลการวิจัยอื่นๆ ในอดีตพบว่าการใช้สื่อวีดิทัศน์

ประกอบการสอนให้ผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนสูงกว่าการจัดการเรียนโดยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ⁶ เพราะสื่อวีดิทัศน์ช่วยอธิบายความเข้าใจเนื้อหาเป็นรูปธรรม ช่วยดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้ดี^{8,9}

การวิจัยนี้ได้ออกแบบให้ศิษย์เก่ามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดประสบการณ์ซึ่งถือว่าเป็นแบบจำลองบทบาทหรือบทบาทตัวอย่างที่ดีสำหรับรุ่นน้องซึ่งยังไม่มีประสบการณ์การทำงานในวิชาชีพให้เป็นแบบอย่างรูปธรรมอย่างมีจุดมุ่งหมาย สามารถสร้างความประทับใจแก่ผู้เรียนได้ดี^{2,7} ซึ่งถือเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญเพราะเป็นกลไกการสร้างศรัทธาต่อวิชาชีพช่วยทำให้มองเห็นภาพความเติบโตบนเส้นทางวิชาชีพได้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะด้านการวิจัย

ควรมีการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ออกแบบนี้กับวิชาอื่นๆ ในชั้นปีที่สูงขึ้นเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลอันจะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่สนับสนุนทุนวิจัยในชั้นเรียนนี้ ขอขอบคุณศิษย์เก่าทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการวิจัย และขอบคุณผู้เรียนที่เป็นอาสาสมัครให้ข้อมูลซึ่งมีส่วนให้งานนี้สำเร็จลุล่วง

References

1. Odom S, Woodruff T, Shehane MR, Dooley KE, Stein M. A qualitative analysis of how students construct their leadership learning from a high impact leadership. *Journal of Leadership Education* 2021;20(1):31–44. doi: 10.12806/V20/I1/R3

2. Manning-Ouellette A, Black KM. Learning leadership: A qualitative study on the differences of student learning in online versus traditional courses in a leadership studies program. *Journal of Leadership Education* 2017; 16(2): 59-79. doi: 10.12806/V16/I2/R4 APR 2017 RESEARCH 59 Lear.
3. Limprasut P, Tongwichian S. A successful leadership in nursing profession. *Thai Journal of Nursing* 2015; 64(3): 1-5. (in Thai)
4. Jongudomkarn D, Lertrat P. The emergence of the first nursing faculty of nursing in Thailand: A step towards professional autonomy. *Journal of Nursing Science & Health* 2014; 37(2): 57-70. (in Thai)
5. World Health Organization (WHO). Key messages and actions for COVID-19 prevention and control in schools [Internet]. Geneva: WHO; 2020 [cited 2020 Oct 10]. Available from: https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/key-messages-and-actions-forcovid-19-prevention-and-control-in-schools-march-2020.pdf?sfvrsn=baf81d52_4&download=true, 2020.
6. Jongudomkarn D, Srisaeng P, Kittiwanaipaisan W, Anusorntheerakul S. Using group work as an effective teaching-learning strategy to enhance nursing students' creativities and participations in Thai cultural context. *IJMRAP* 2019; 2(2): 78-85.
7. Jayasuriya-Illesinghe1 V, Nazeer I, Athauda L, Perera J. Role models and teachers: Medical student perception of teaching-learning methods in clinical settings, a qualitative study from Sri Lanka. *BMC Med Educ* 2016; 16: 9. doi: 10.1186/s12909-016-0576-6
8. Somnuek P. The development of teaching and learning innovation by using instructional media for enhancement of learning achievement towards tourism product. *Journal of International and Thai Tourism* 2015; 11(1): 4-17. (in Thai)
9. Chang CY, Sung HY, Guo JL, Chang BY, Kuo, FR. Effects of spherical video-based virtual reality on nursing students' learning performance in childbirth education training. *Interactive Learn Environ* 2019; 27: 1-17. doi: 10.1080/10494820.2019.1661854
10. Parahoo K. *Nursing research: Principles, process and issues*. London: Palgrave Macmillan; 2014.
11. Singhanetr S, Jaisit J, Henkeaw W. Nursing leadership in the 21st century. *Naresuan Phayao J* 2017; 10(1):17-22. (in Thai)
12. Leadership development test one. The foundation of nursing leadership, Hulme Mancheste, UK: The Foundation of Nursing Leadership Office; 2020 [cited 2020 Sep 10]. Available from: <http://www.nursingleadership.org.uk>
13. Mazzolini M, Maddison S. When to jump in: The role of the instructor in online discussion forums. *Computers & Education* 2007; 49: 193-213.
14. Nandi D, Hamilton M, Harland J. Evaluating the quality of interaction in asynchronous discussion forums in fully online courses. *Distance Education*. 2012; 33(1): 5-30.
15. Simonson M, Smaldino S, Albright M, Zvacek S. *Teaching and learning at a distance: Foundations of distance education*. 6th ed. Charlotte, North Carolina: IAP; 2015.